

Unges personlige, sociale og demokratiske kompetencer

-- / **Udgivelse:**
Region Syddanmark
Damhaven 12, 7100 Vejle

Maj 2022

-- / **Foto:**
Hyldager Fotografi, Getty Images

Indhold

s. 3 **Undersøgelsens indhold**

s. 5 **Personlige kompetencer**

s. 11 **Sociale kompetencer**

s. 15 **Demokratiske kompetencer**

s. 19 **Appendiks**

Undersøgelsens indhold

Hvordan er det at være ung i dag? Hvad udfordres de unge af? Hvordan står det til med de unges kompetencer til livet? Og har vi rustet de unge til at imødekomme livets krav? Det er et tilbagevendende tema i vores samfund, som optager både politikere, uddannelsesverdenen og andre aktører, der arbejder med unge.

Med uddannelsesstrategien "Kompetencer til fremtiden" sætter Region Syddanmark fokus på at styrke unges kompetencer til livet. Unge skal klædes på til at imødekomme livets krav og udfordringer med tiltro til egne evner og beslutningskraft. Derudover skal unge kunne udvise empati, være i stand til at indgå relationer og kunne samarbejde med andre uanset baggrund. Endelig er det en væsentlig kompetence til livet at kunne indgå i samfundet som medborger med en forståelse for demokrati.

Derfor har vi i Region Syddanmark lavet en analyse, som undersøger de syddanske unges personlige, sociale og demokratiske kompetencer. Hensigten med undersøgelsen er at understøtte syddanske uddannelsesinstitutioner og andre aktører i at målrette indsatser med henblik på at styrke de unges kompetencer til livet.

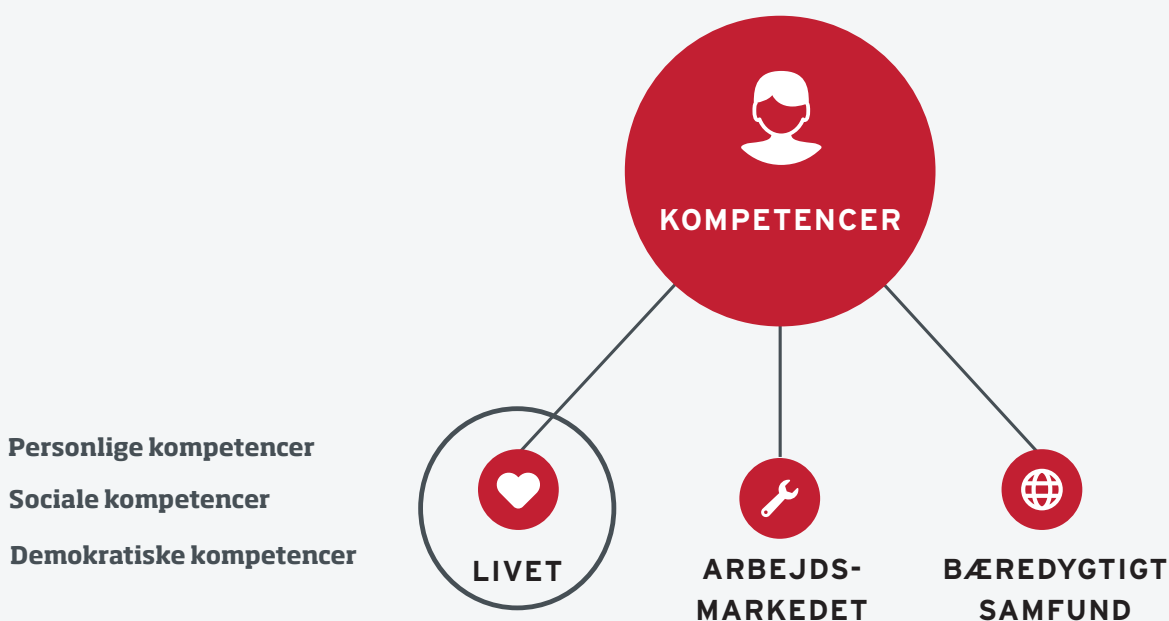
1.418 syddanske unge i aldersgruppen 16-19 år har svaret på en række udvalgte udsagn om personlige, sociale og demokratiske kompetencer. Undersøgel-

sens resultater giver derfor et billede af, hvordan syddanske unge selv vurderer deres kompetencer til livet.

Afsnittet om personlige kompetencer omhandler unges tiltro til egne evner og beslutningskraft, mens afsnittet om sociale kompetencer belyser unges indlevelsesevne og sociale liv. Endelig belyser afsnittet om demokratiske kompetencer unges deltagelse i demokratiet samt holdninger til centrale demokratiske værdier i det danske samfund.

Respondenterne har svaret på, om de udvalgte udsagn "passer fuldstændigt", "passer godt", "passer nogenlunde", "ikke passer" eller "slet ikke passer" på dem. Vi vurderer, at respondenterne har stærke kompetencer på et givent område, når de til et udsagn svarer, at det passer godt eller fuldstændigt på dem.

- 16-19-årige syddanskere
- 1.418 besvarelser
- 22 udvalgte udsagn
- Selvvurderede besvarelser
- Data indsamlet i efteråret 2021

Personlige kompetencer

Unge skal kunne begå sig i mange forskellige livssituationer, og det er derfor vigtigt, at de tror på sig selv og kan håndtere de udfordringer, de møder på deres vej. Derudover er det vigtigt, at de unge kan træffe beslutninger, sætte grænser og holde fokus på en opgave.

I denne undersøgelse forstås personlige kompetencer som grundlæggende menneskelige egenskaber, selindsigt og selvværd. De udvalgte udsagn kredser derfor hovedsageligt om unges tiltro til egne evner. Denne afgrænsning baserer sig på en antagelse om, at unges tiltro til egne evner i høj grad påvirker, hvordan de tackler situationer og opgaver i forskellige livssammenhænge. Udsagn om eksempelvis konkrete faglige, sportslige eller kreative evner indgår derfor ikke i denne undersøgelse.

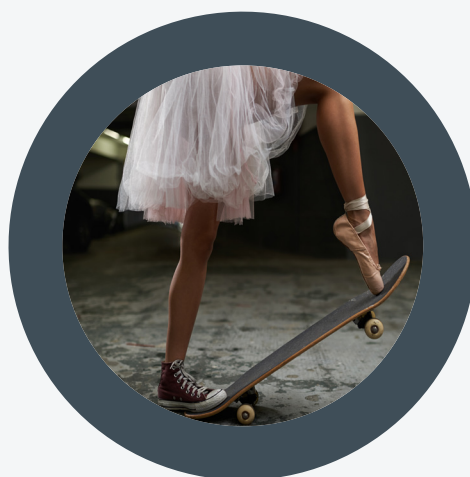
En stor andel af de 16-19-årige oplever at have svært ved at sætte mål for sig selv og koncentrere sig om en opgave. Derudover oplever halvdelen af de adspurgte unge i nogen grad nervøsitet ved problemer, og at de ikke stoler på deres evner til at løse dem.

Der tegner sig nogle mønstre, når gruppen af unge deles op på køn, uddannelsestype, og hvorvidt man står uden for uddannelse og job. Undersøgelsen viser blandt andet, at drenge i vid udstrækning vurderer deres personlige kompetencer stærkere end piger. Desuden oplever piger i højere grad end drenge at blive nervøse, når de møder problemer, og at de ikke stoler på deres evner til at løse dem. Piger er desuden mindre trygge ved at træffe valg på egen hånd end drenge.

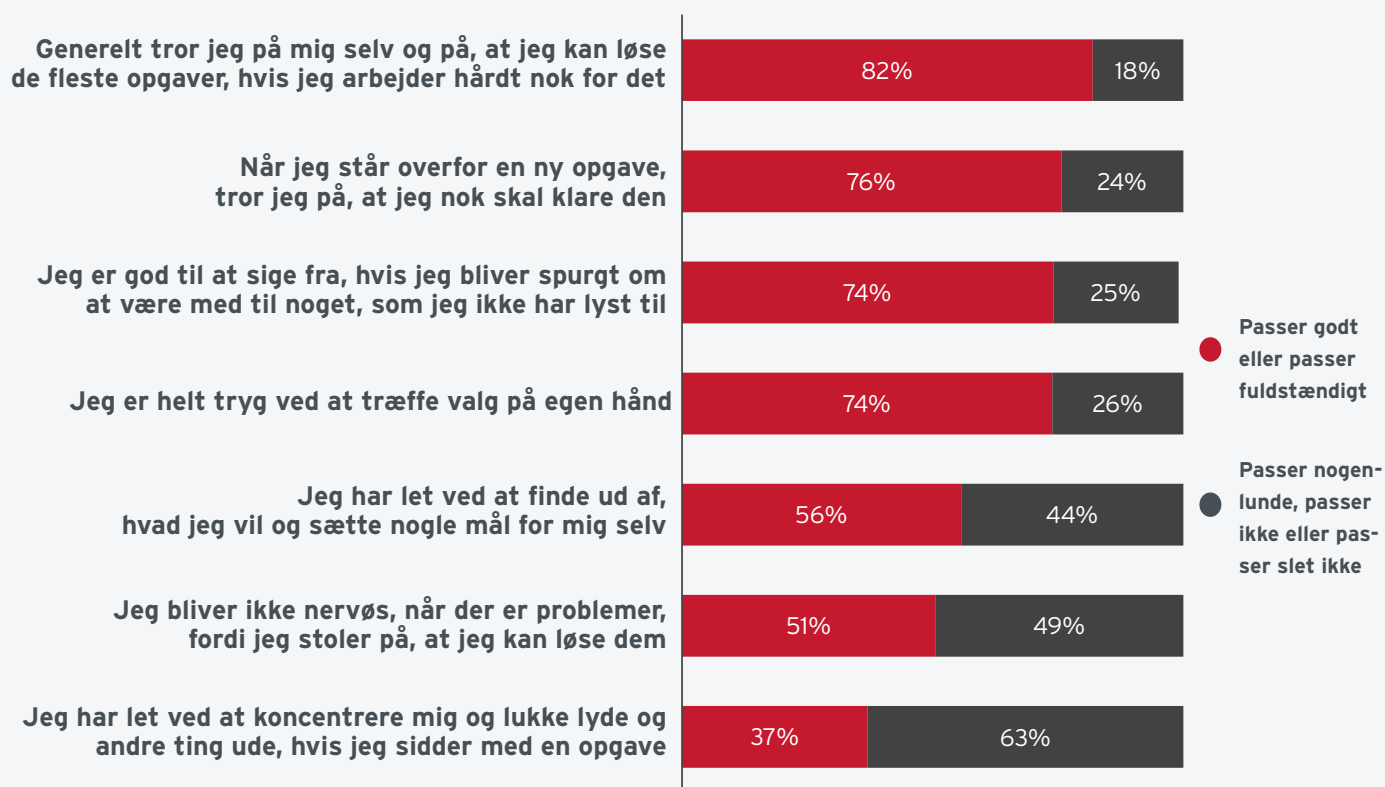
Der er også forskel på unges vurdering af egne personlige kompetencer alt efter hvilken type ungdomsuddannelse, de går på. Generelt vurderer elever på erhvervsuddannelser deres personlige kompetencer stærkere end andre unge. Det ses blandt andet, at erhvervsuddannelseselever oplever at være mere målrettede end andre unge. Således svarer syv ud af 10 erhvervsuddannelseselever, at det passer godt eller fuldstændigt på dem, at de har let ved at finde ud af, hvad de vil og sætte mål for sig selv. Det samme gælder kun for cirka fem ud af 10 andre unge.

Derudover oplever erhvervsuddannelseselever i højere grad end andre unge at have tiltro til, at de kan løse nye opgaver. Her er det dog vigtigt at holde sig for øje, at en del af denne forskel skyldes, at der er flere drenge end piger på erhvervsuddannelser.

Unge, der er medlem af én eller flere foreninger har på nogle områder stærkere personlige kompetencer end andre unge. De stoler i højere grad på, at de kan løse problemer og oplever ikke i samme udstrækning som andre unge at blive nervøse, når de møder problemer. Derudover svarer foreningsmedlemmer i højere grad end andre unge, at de generelt har tiltro til egne evner.

Halvdelen af de unge har svært ved at stole på, at de kan løse problemer

Kilde: Region Syddanmark

Flere piger møder problemer med nervøsitet

Svar på udsagnet: "Jeg bliver **IKKE** nervøs, når der er problemer, fordi jeg stoler på, at jeg kan løse dem"

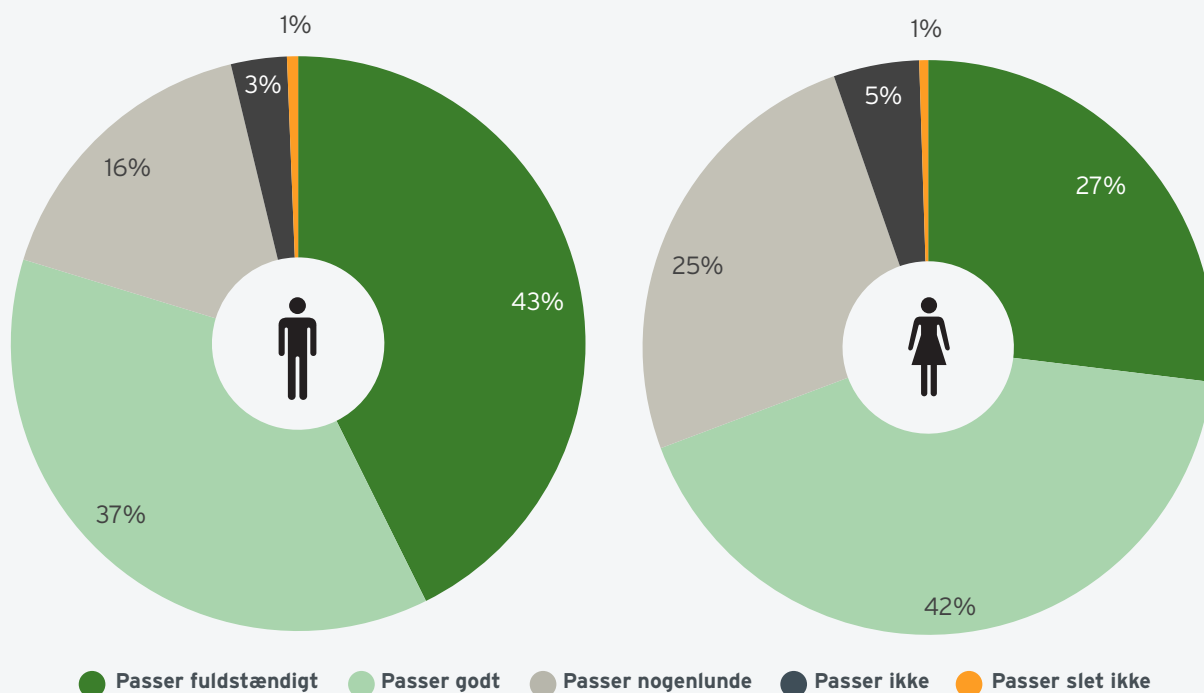

Respondenter, der har svaret "andet køn" eller ikke ønsker at oplyse sit køn, er ikke medtaget i figuren.

Kilde: Region Syddanmark

Drenge er mere trygge ved at træffe valg på egen hånd

Svar på udsagnet: "Jeg er helt tryk ved at træffe valg på egen hånd"

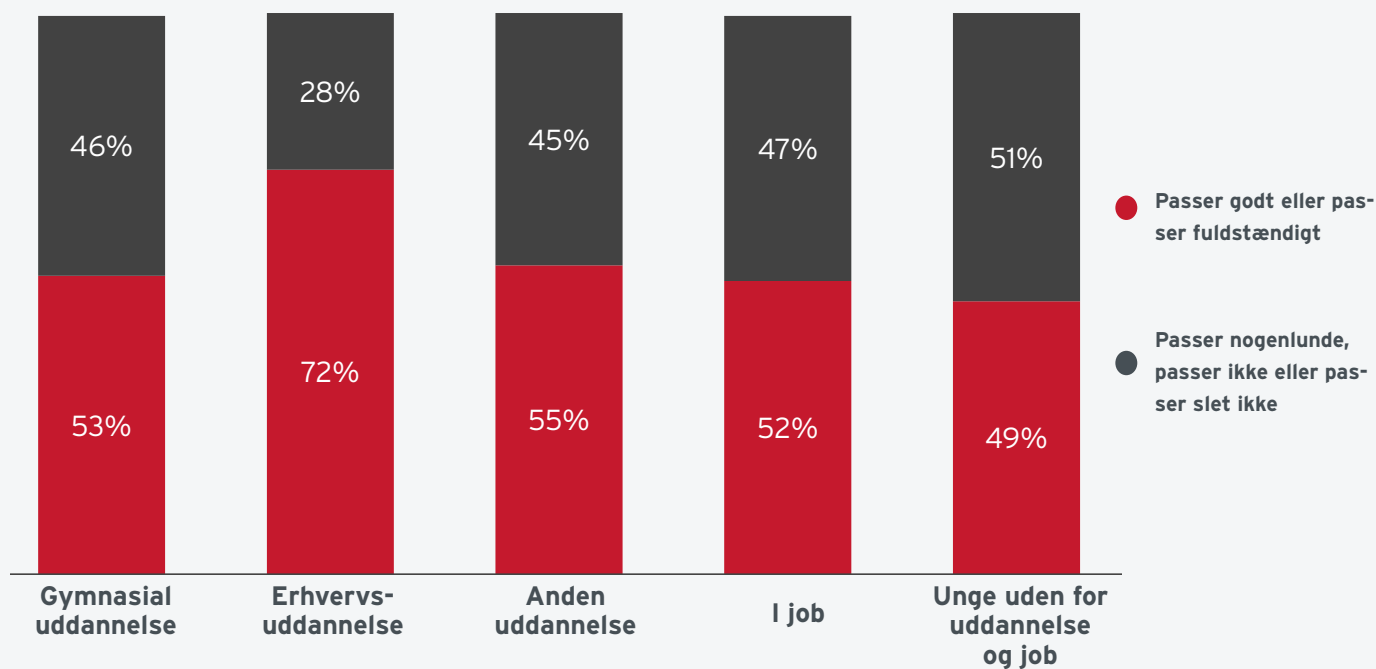
Respondenter, der har svaret "andet køn" eller ikke ønsker at oplyse sit køn, er ikke medtaget i figuren.

Kilde: Region Syddanmark

Unge på erhvervsuddannelser er mere målrettede

Svar på udsagnet: "Jeg har let ved at finde ud af, hvad jeg vil og sætte nogle mål for mig selv"

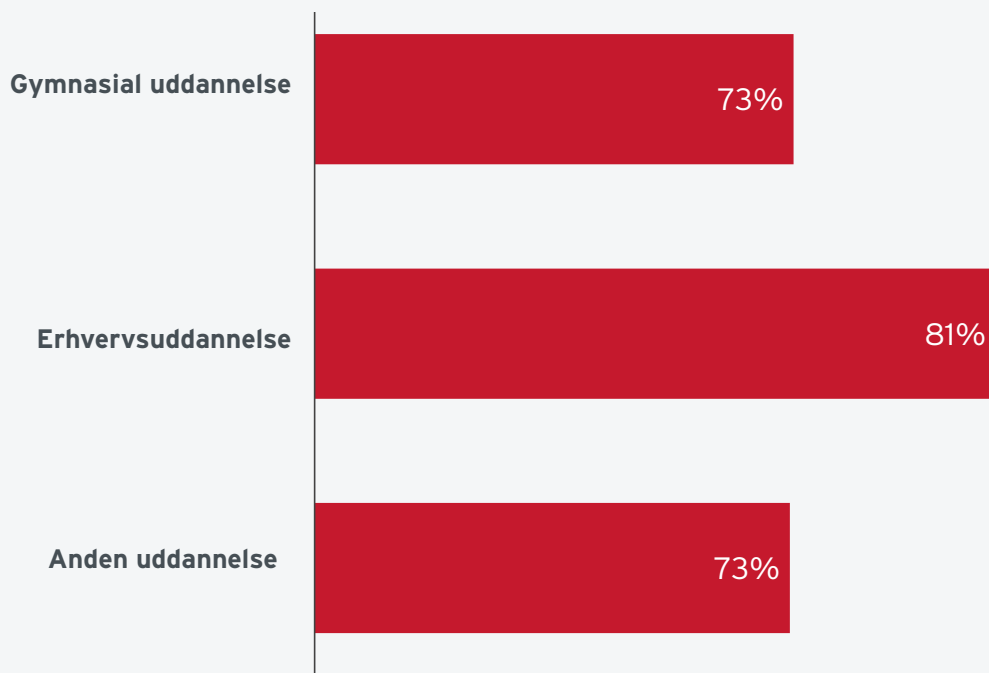

Gymnasial uddannelse er STX, HF, HTX og HHX. Anden uddannelse er bl.a. grundskole, FGU og videregående uddannelse.

Kilde: Region Syddanmark

Unge på erhvervsuddannelser har større tiltro til, at de kan løse nye opgaver

Andel der svarer "Passer godt" eller "Passer fuldstændigt" til udsagnet: "Når jeg står overfor en ny opgave, tror jeg på, at jeg nok skal klare den" fordelt på uddannelsestype

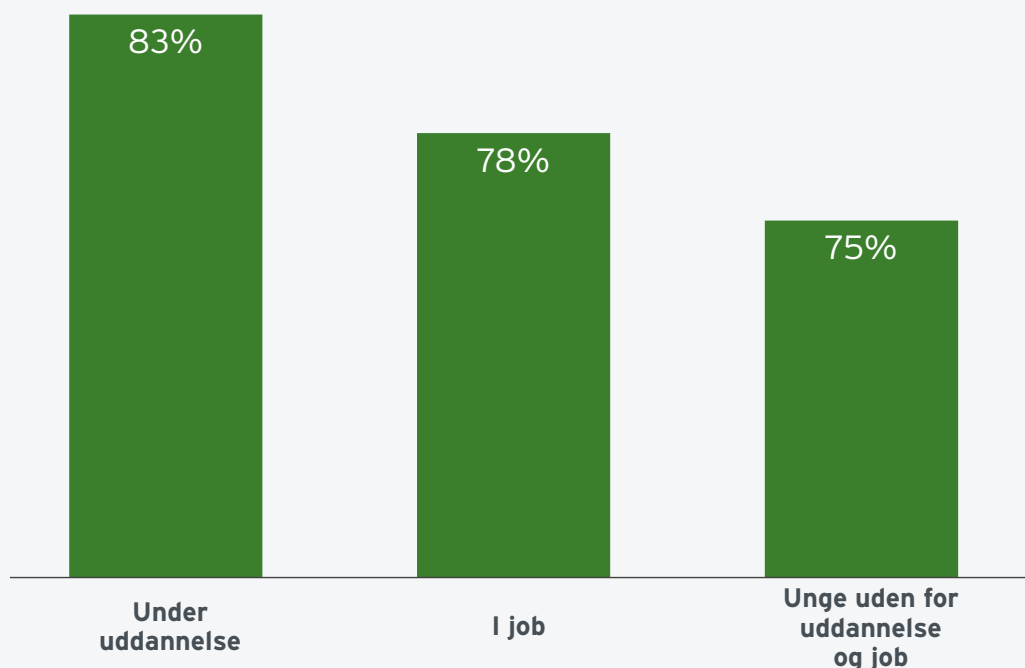

Gymnasial uddannelse er STX, HF, HTX og HHX. Anden uddannelse er bl.a. grundskole, FGU og videregående uddannelse.

Kilde: Region Syddanmark

Hver fjerde ung uden for uddannelse og job mangler generel tro på sig selv

Andel der svarer "Passer godt" eller "Passer fuldstændigt" til udsagnet: "Generelt tror jeg på mig selv og på, at jeg kan løse de fleste opgaver, hvis jeg arbejder hårdt nok for det" fordelt på beskæftigelsessituation

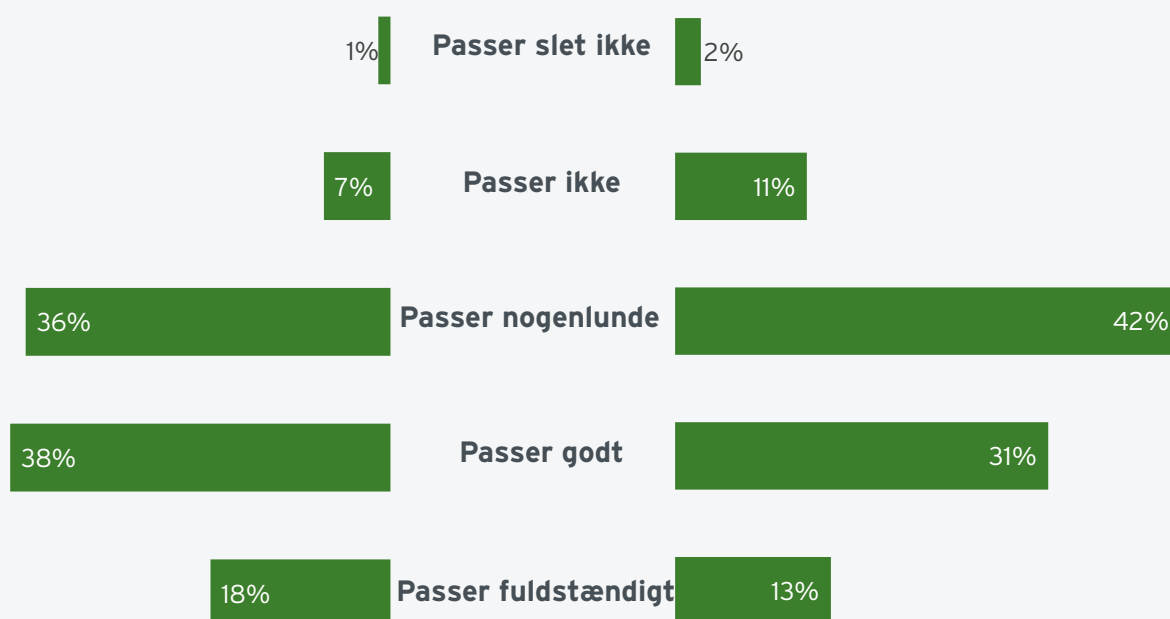
Kilde: Region Syddanmark

Unge i foreninger stoler mere på, at de kan løse problemer

Svar på udsagnet: "Jeg bliver **IKKE** nervøs, når der er problemer, fordi jeg stoler på, at jeg kan løse dem"

Medlem af forening

Ikke medlem af forening

Medlemmer af foreninger dyrker enten sport i en klub eller forening, er spejder, går til musikundervisning, teater, synger i kor eller er medlem af andre foreninger.

Kilde: Region Syddanmark

Sociale kompetencer

Sociale kompetencer er en forudsætning, når de unge skal indgå i relationer med andre mennesker i et komplekst og foranderligt samfund.

I denne undersøgelse forstås sociale kompetencer som evnen til at udvise empati og forståelse for andre mennesker uanset deres baggrund og evnen til at sætte sig ind i andres holdninger. Derudover forstås sociale kompetencer som evnen til at kunne danne og opretholde relationer til andre mennesker. Unges sociale kompetencer vurderes ud fra udvalgte udsagn, hvor nogle af udsagnene handler om indlevelse og empati, mens andre handler om de unges sociale liv.

Syddanske piger er i front på flere områder, når det gælder sociale kompetencer. I alle fire udsagn, der handler om indlevelse, vurderer pigerne deres kompetencer stærkere end drengene. For eksempel er der 11 procentpoint flere piger end drenge, der svarer, at udsagnet "Jeg er god til at se og fornemme, hvordan andre har det" passer godt eller fuldstændigt på dem.

På to områder inden for sociale kompetencer vurderer unge uden for uddannelse og job deres kompeten-

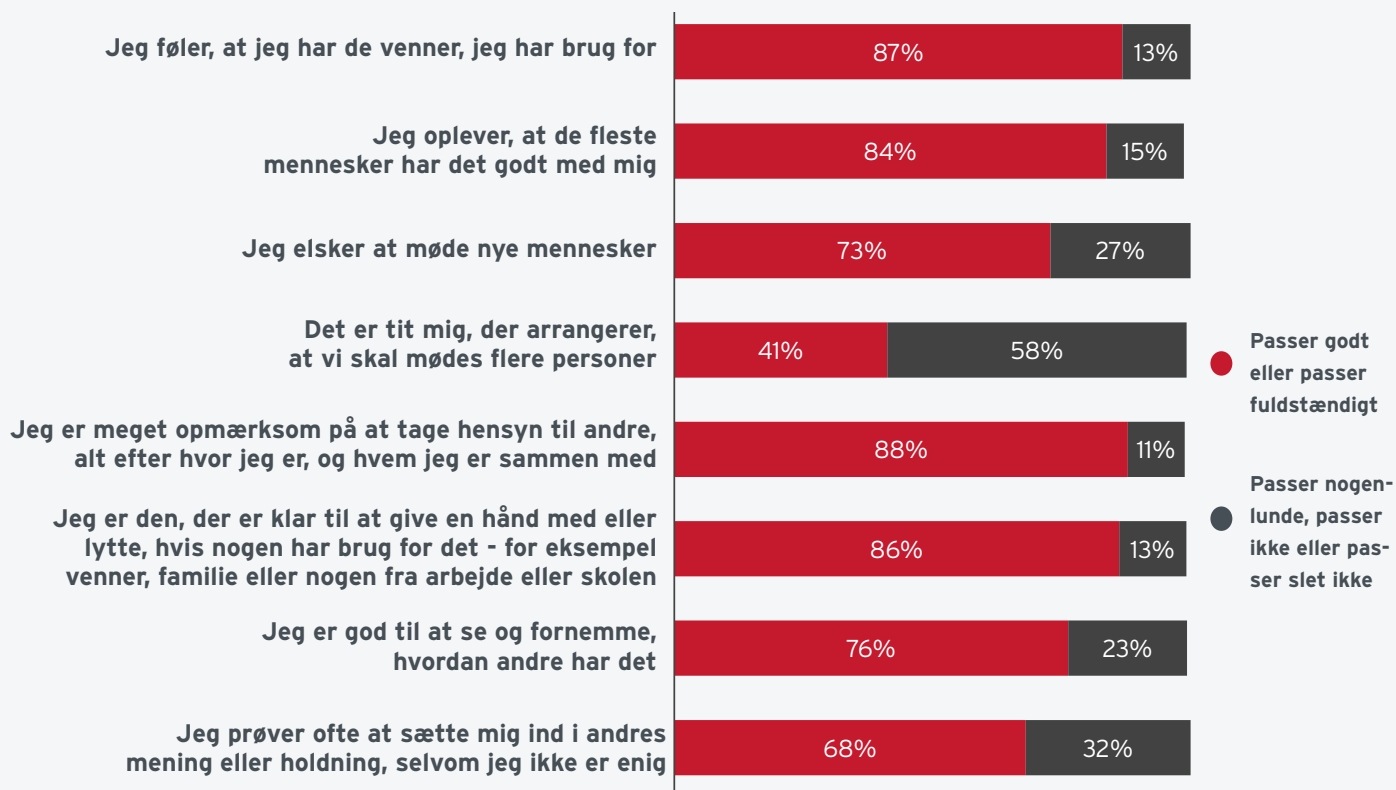
cer svagere end andre unge. Unge uden for uddannelse og job vurderer i mindre grad end andre unge, at de har de venner, de har brug for. 76 pct. uden for uddannelse og job svarer, at udsagnet "Jeg føler, at jeg har de venner, jeg har brug for" passer godt eller fuldstændigt på dem. Det samme gælder for 87 pct. af de unge, der er i job eller uddannelse.

Unge uden for uddannelse og job synes desuden mindre om at møde nye mennesker end unge i uddannelse og job. Det er kun lidt over halvdelen af de unge uden for uddannelse og job, der angiver, at de elsker at møde nye mennesker, mens det gælder for næsten tre ud af fire unge, der er i uddannelse eller job.

Undersøgelsen viser, at det at være aktiv i foreningslivet eller elevråd på nogle områder kan have positiv indvirkning på unges sociale kompetencer. Unge, der er medlem af en forening eller elevråd, vurderer således i højere grad end andre unge, at det tit er dem, der arrangerer, at de skal mødes med andre.

De unge har generelt stærke sociale kompetencer

Kilde: Region Syddanmark

Piger i front på flere områder

Andel der svarer "Passer godt" eller "Passer fuldstændigt" til nedenstående fire udsagn fordelt på køn

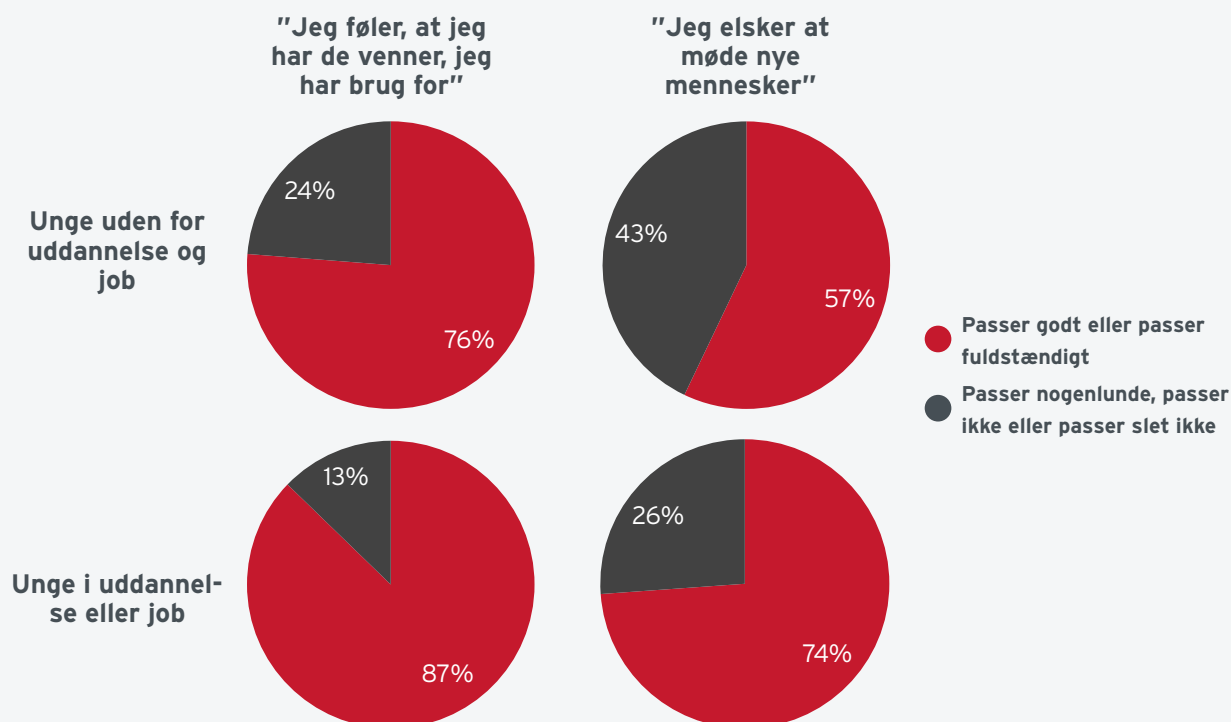

Respondenter, der har svaret "andet køn" eller ikke ønsker at oplyse sit køn, er ikke medtaget i figuren.

Kilde: Region Syddanmark

Flere unge uden for uddannelse og job har sociale udfordringer

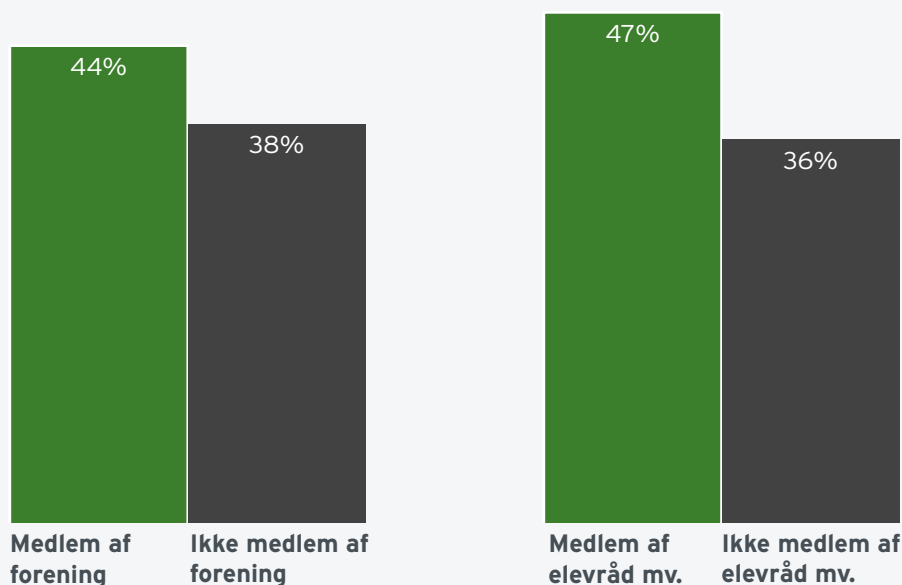
Fordeling af svar på nedenstående to udsagn opdelt på de unges beskæftigelsessituation

Kilde: Region Syddanmark

Unge i foreninger og elevråd tager oftere initiativ til socialt samvær

Andel der svarer "Passer godt" eller "Passer fuldstændigt" til udsagnet: "Det er tit mig, der arrangerer, at vi skal mødes flere personer" fordelt på medlemskab af forening og elevråd

Medlemmer af foreninger dyrker enten sport i en klub eller forening, er spejder, går til musikundervisning, teater, synger i kor eller er medlem af andre foreninger. Medlem af elevråd kan også være andre udvalg på skolen/uddannelsesinstitutionen.

Kilde: Region Syddanmark

Demokratiske kompetencer

Unge skal klædes på til at kunne indgå i samfundet som medborgere med en forståelse for demokrati. Demokrati er en væsentlig værdi i det danske samfund og forudsætter en befolkning med demokratiske kompetencer. Som demokratiske medborgere skal unge bidrage til et samfund bygget på værdier som demokrati, ytringsfrihed, ligestilling og kulturel mangfoldighed.

I denne undersøgelse forstås demokratiske kompetencer som de unges demokratiske deltagelse i form af fx valgdeltagelse og interesse for politik og samfundet generelt. Derudover defineres demokratiske kompetencer som det at være positivt stemt over for demokratiske værdier såsom ytringsfrihed. De unge har således forholdt sig til udsagn, der vedrører både deres adfærd og holdninger i relation til demokrati.

Generelt tilslutter de unge sig i meget høj grad demokratiske værdier, mens de oplever deres demokratiske kompetencer lidt svagere, når det handler om valgdeltagelse og interesse for politik og samfundet generelt. Fx er hver femte ung ikke sikker på, at de vil stemme til næste folketingsvalg, hvis de kunne.

Der er imidlertid forskelle i demokratiske kompetencer på tværs af køn. Flere piger end drenge forventer at bruge deres stemmeret til både folketingsvalg og kommunal- og regionsrådsvalg. Desuden opfatter fle-

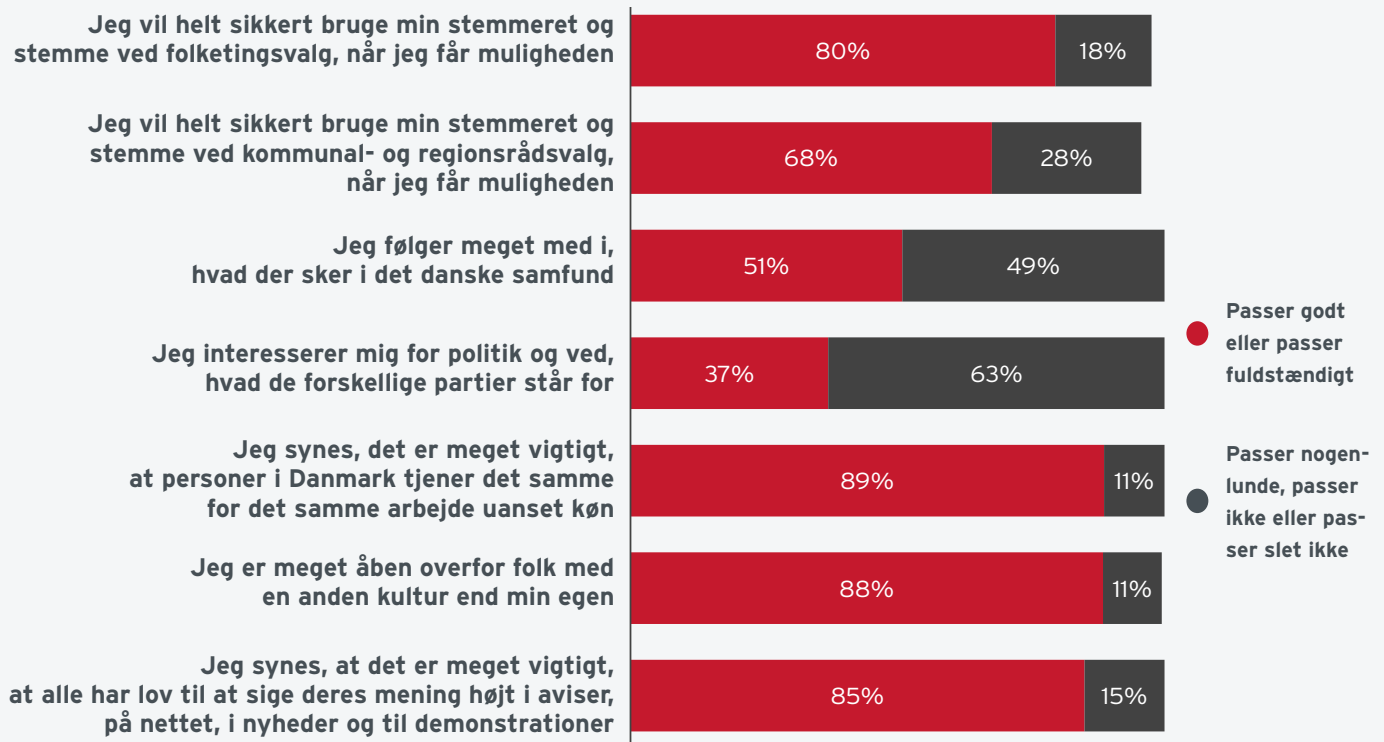
re piger end drenge de værdimæssige udsagn til at passe godt eller passe fuldstændigt på dem. Samtidig viser undersøgelsen, at lidt flere piger end drenge har en positiv holdning til ytringsfrihed.

Gymnasieelever vurderer deres demokratiske kompetencer til at være stærkere end unge på erhvervsuddannelser. Forskellen gælder særligt demokratisk deltagelse. Det viser sig fx ved at flere unge, der går på gymnasiet, forventer at bruge deres stemmeret end unge, der går på en erhvervsuddannelse. Unge, der går på en erhvervsuddannelse, interesserer sig ikke lige så meget for politik eller ved, hvad de forskellige partier står for som unge på gymnasierne. Det samme mønster tegner sig, når de unge skal vurdere, om de følger med i, hvad der sker i det danske samfund.

At tage del i foreningslivet ser ud til at have positiv indflydelse på unges demokratiske kompetencer. Unge, der er medlem af en forening, svarer i højere grad end andre unge, at de helt sikkert vil bruge deres stemmeret ved folketingsvalg. Unge foreningsmedlemmer interesserer sig også mere for politik og ved, hvad partierne står for end unge uden for foreningslivet. De vurderer også i højere grad end andre unge, at de følger med i, hvad der sker i det danske samfund.

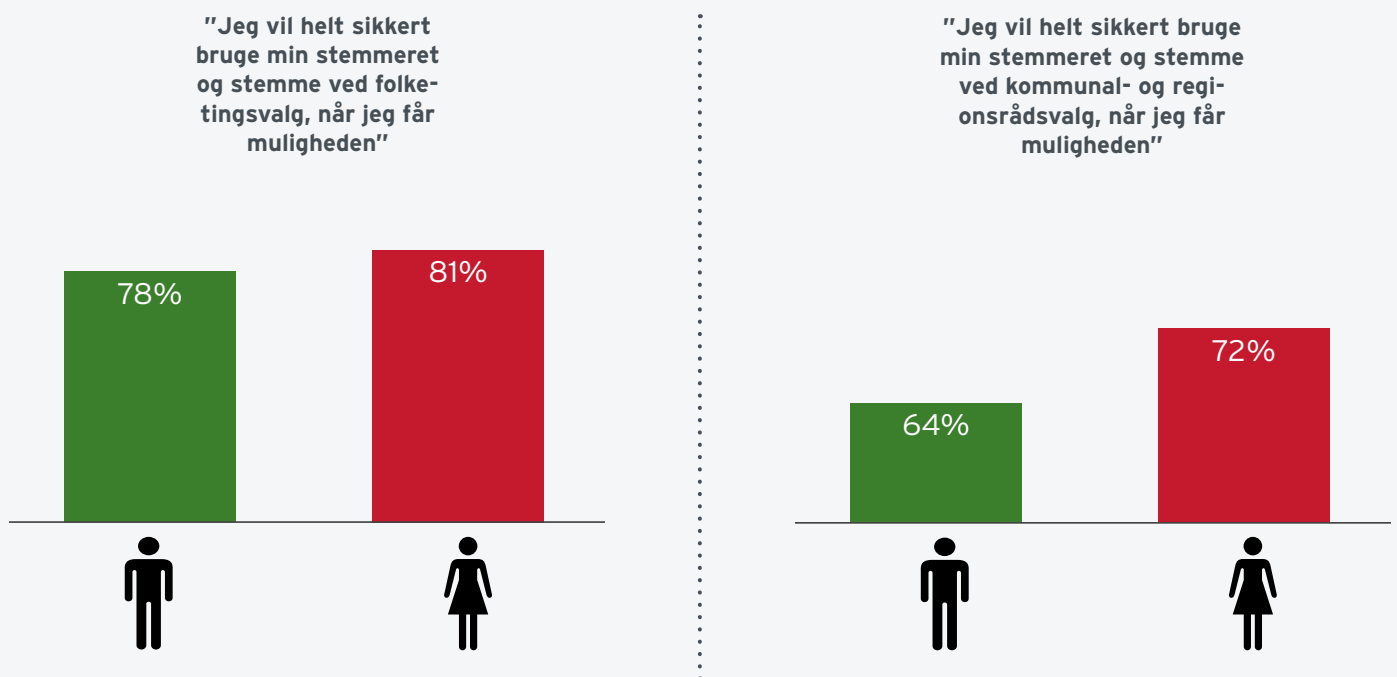
Halvdelen af de unge følger meget med i, hvad der sker i det danske samfund

Kilde: Region Syddanmark

Piger er mere tilbøjelige til at stemme til valg

Andel der svarer "Passer godt" eller "Passer fuldstændigt" til nedenstående to udsagn fordelt på køn

Respondenter, der har svaret "andet køn" eller ikke ønsker at oplyse sit køn, er ikke medtaget i figuren.

Kilde: Region Syddanmark

Gymnasieelever har stærke demokratiske kompetencer

Andel der svarer "Passer godt" eller "Passer fuldstændigt" til nedenstående fire udsagn fordelt på uddannelsestype

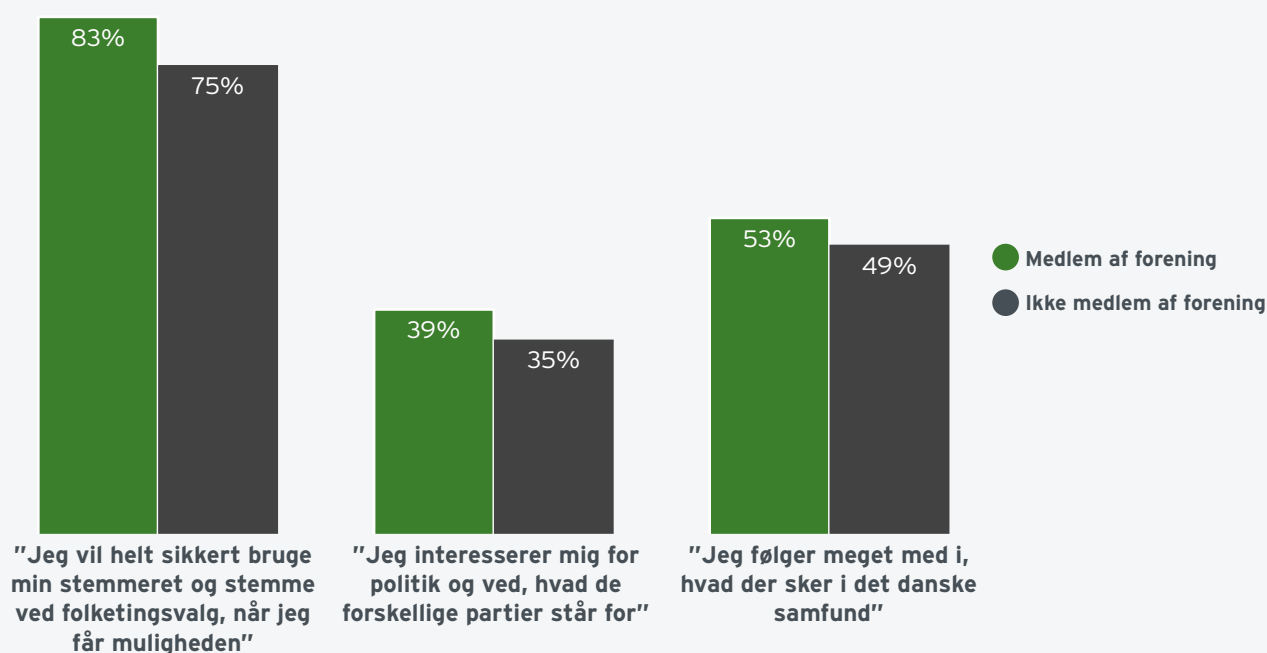

Gymnasial uddannelse er STX, HF, HTX og HHX. Anden uddannelse er bl.a. grundskole, FGU og videregående uddannelse.

Kilde: Region Syddanmark

Foreningsliv fremmer demokratiske kompetencer

Andel der svarer "Passer godt" eller "Passer fuldstændigt" til nedenstående tre udsagn fordelt på medlemskab af forening

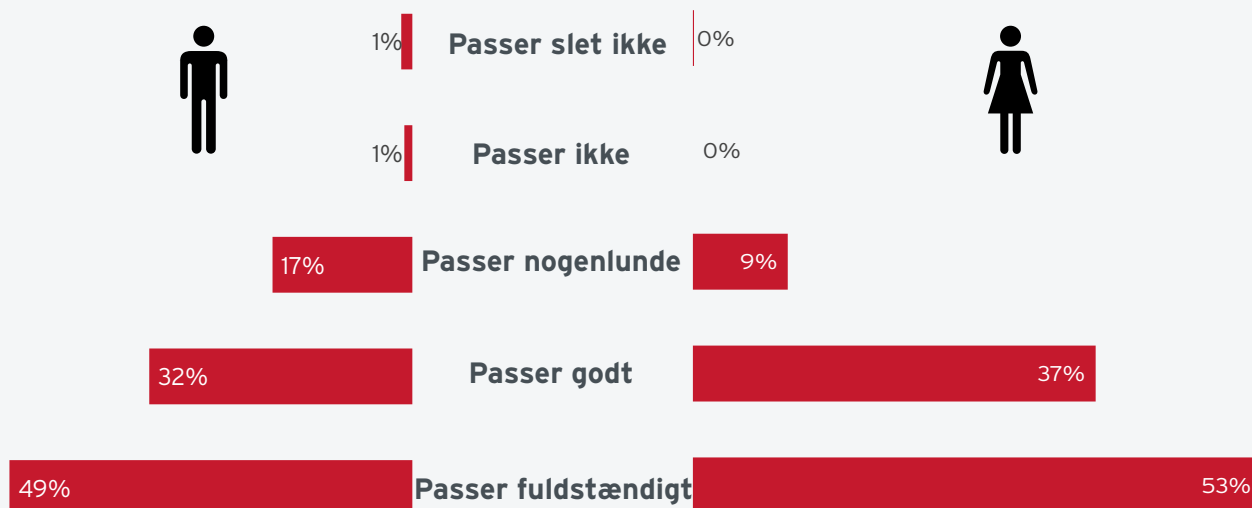

Medlemmer af foreninger dyrker enten sport i en klub eller forening, er spejder, går til musikundervisning, teater, synger i kor eller er medlem af andre foreninger.

Kilde: Region Syddanmark

Især piger mener, at ytringsfrihed er en meget vigtig værdi

Andel der svarer "Passer godt" eller "Passer fuldstændigt" til udsagnet: "Jeg synes, at det er meget vigtigt, at alle har lov til at sige deres mening højt i aviser, på nettet, i nyheder og til demonstrationer"

Respondenter, der har svaret "andet køn" eller ikke ønsker at oplyse sit køn, er ikke medtaget i figuren.

Kilde: Region Syddanmark

Appendiks

Region Syddanmark har gennemført undersøgelsen i samarbejde med Jysk Analyse.

Målgruppen er unge i alderen 16-19 år bosiddende i Syddanmark. Region Syddanmark har leveret adresser på alle husstande i regionen, hvor der bor én eller flere personer i målgruppen. Jysk Analyse har beriget adresserne med telefonnumre og udtrukket en stikprøve fra den samlede population. For at sikre repræsentativitet er stikprøven sammensat på baggrund af køn, alder, geografi og uddannelsestype.

Jysk Analyse har gennemført spørgeskemaundersøgelsen som telefoniske interview med de unge for at sikre en høj svarprocent og minimere de forståelsesudfordringer, som kan opstå i forbindelse med online spørgeskemaer. Forud for undersøgelsen blev der gennemført en pilottest for at sikre, at alle spørgsmål fungerede. Data blev indsamlet i perioden september til november 2021.

I alt har 1.418 unge besvaret undersøgelsen, hvilket vurderes at være et tilstrækkeligt datagrundlag til at kunne sige noget statistisk forsvarligt om målgruppen som helhed, men også opdelt på fx køn og uddannelsestype. For at sikre overensstemmelse mellem den realiserede stikprøve og tal for populationen er data vægtet på køn, alder, kommune og uddannelsestype.

Region Syddanmark har udarbejdet spørgeskemaet i samarbejde med Aarhus Universitet og Jysk Analyse. Ud over en række baggrundsspørgsmål har respondenterne forholdt sig til, hvordan 22 udsagn om personlige, sociale og demokratiske kompetencer passer på dem. Det har været muligt at svare "ved ikke". "Ved ikke"-svar er ikke taget ud af resultaterne, men er blot ikke vist. De udvalgte udsagn er inspireret af validerede redskaber på området, herunder SDQ'en (Strengths and Difficulties Questionnaire), der anvendes til at vurdere børn og unges sociale og psykiske trivsel.

I undersøgelsen er de unge blevet spurgt til deres køn. Her har det været muligt at svare "mand", "kvinde", "andet køn" og "ønsker ikke at oplyse". Resultaterne i denne publikation er alene opgjort på mand/kvinde. Dette skyldes, at de to sidstnævnte grupper består af henholdsvis 14 og to respondenter, og de derfor er for små til at kunne sige noget statistisk forsvarligt.

Der er gennemført regressionsanalyser, som sikrer, at figurerne i analysen gengiver signifikante forskelle. Der er samtidig tale om kontrol af bagvedliggende effekter, så forskellen på svarene fra fx elever på erhvervsuddannelser og gymnasieuddannelser ikke er udvisket af kønsforskelle, aldersforskelle eller andet.

Regional Udvikling
Damhaven 12
7100 Vejle

**[https://regionsyddanmark.dk/
regional-udvikling/uddannelse](https://regionsyddanmark.dk/regional-udvikling/uddannelse)**